

LÊ ÁI MỸ
XUÂN TỬU

THỜI NIÊN THIẾU

CỦA

BÚT CHÌ

KIM ĐỒNG
1961

LÊ AI MỸ — XUÂN TỬU

THỜI NIÊN THIẾU CỦA BÚT CHÌ

Bìa và minh họa của
TẠ THỨC BÌNH

NHÀ XUẤT BẢN KIM ĐỒNG
1961

TỪ GIÃ QUÊ HƯƠNG

Đã mấy đời rồi dòng họ Sét nằm sâu trong lòng đất Thái-nguyên, Tuyên-quang màu mỡ. Họ hàng nhà Sét kẻ cũng khá đông: Có anh chị Sét vàng, có chú Sét trắng, cậu út Sét đỏ...

Bà con xa, còn mấy bác: Sét dẻo, Sét mịn, đang làm ăn dẫu dưới miền Mông-cải, Bát-tràng gì ấy. Họ thường gửi thư kể chuyện dưới đó, chú Sét trắng nghe cứ nháy mắt lên, muốn chạy bay đến nơi các bác ở.

Bác Dẻo chả hứa cho chú ta đi theo rồi là gì? Có bạn bác ấy bảo với Sét trắng:

— Cháu tuy nhỏ nhưng thân hình dẻo dai mềm mại, lại được nước da trắng mịn dễ thương, bác định có dịp sẽ đưa cháu xuống chơi chỗ bác ở đấy. Cháu mà xuống được thì tha hồ mà thêm nhiều bạn!

Một hôm mát trời, cả nhà họ Sét đang quây quần bên nhau thì nghe trên đầu có tiếng chân người thỉnh thoảng, và tiếp đó là tiếng cuốc, tiếng xẻng phang bôm bốp vào nhà. Bỗng phập một cái, một lưỡi mai xoắn sâu vào nhà, và bê cả nhà họ Sét lên. Ánh mặt trời nhấp nháy nhảy tung tăng, làm chú Sét trắng hoa cả mắt. Những làn gió mát dịu mơn man da thịt chú ta. Đang bàng hoàng ngỡ ngàng, chú Sét trắng đã nghe tiếng một bác công nhân reo vang:

— Ồ, đúng rồi, đất sét Thái-nguyên — Tuyên-quang có khác! Đất này mà hợp cùng các thứ khác, dùng làm bút chì thì còn gì bằng!

Một bác công nhân reo vang...

Chú Sét trắng dụi mắt, cứ nhìn chăm chú vào các bác ấy. Chiều hôm đó, chú Sét trắng được bác công nhân bọc kín vào bao, xếp nằm êm ả trên ô-tô, và nghe đâu sẽ đưa chú về Hà-nội. Chao ôi! Hà-nội! Hà-nội Thủ đô mến yêu của tất cả chúng ta! Chú Sét trắng reo lên, lòng mừng như mở hội, khi nghĩ đến sẽ được tận mắt nhìn thấy Thủ đô. Chú ta nằm lắc lư trên xe, bàng khuâng suy nghĩ, lòng cứ hồi hộp, mừng cũng nhiều mà lo cũng lắm.

CUỘC SỐNG MỚI

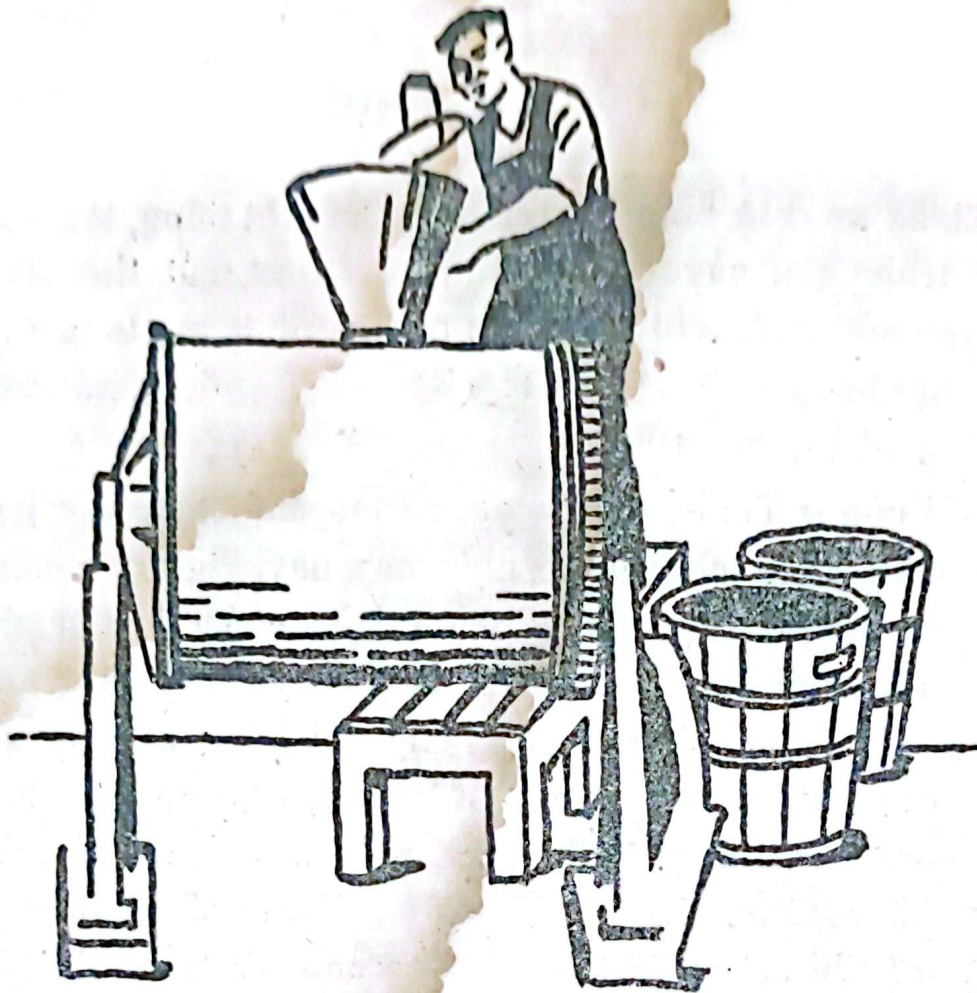
Chiếc xe ô-tô hãm phanh đánh két một tiếng, làm chú Sét trắng giật nảy cả mình. Chú bừng mắt tỉnh dậy. Trước mắt chú, một tấm biển màu xanh lá mạ to tướng, nổi bật hàng chữ đậm nét: «Nhà máy quốc doanh văn phòng phẩm Hồng-hà».

Hồi còn ở Thái-nguyên, đã có lần chú nghe các bạn học sinh kháo chuyện về nhà máy này. Người ta bảo: «Quốc doanh văn phòng phẩm Hồng-hà» là một nhà máy mới xây dựng, nhưng đã làm được mấy chục mặt hàng nổi tiếng. Những mặt hàng nổi tiếng nhất là các anh cả: Bút máy Cửu Long, Hồng Hà, Trường Sơn, hay bà mực Cửu Long, cô Chi Máy, anh Giấy Than, và mấy chú bé ngồi bút Lá tre, Mỏ chim... Mình sẽ về sống ở đây ư? Chỉ mới nghĩ thế mà lòng chú Sét trắng đã bồi hồi xúc động.

Mấy hôm sau, các bác ấy mới tháo bao ra, và cũng từ hôm đó, thân hình chú bé Sét trắng bắt đầu biến hóa. Thoạt tiên chú ta được các bác công nhân đặt lên cân.

— Khiếp! Chú bé thế này mà nặng ra phết!

Bác công nhân vừa hí hoáy ghi chép, vừa bảo thế. Rồi bác bỏ chú ta vào một chiếc máy xay bi, to như một cái trống tương. Chú Sét trắng vừa mới nhảy vào trong lòng máy bi tối như đêm, thì tiếp đó, một đoàn toàn những đá cuội trắng, anh nào anh ấy sần sần ngang nhau, nhảy xô vào tới tấp. Mới vào mà các anh ấy đã cười nói om sòm. Các ông tương ấy đứng xéo bừa lên mình chú Sét trắng. Vừa lúc ấy chị Nước bỗng dâu xo đến tràn ngập lên mọi người. Cả mấy anh Đá cuội

To như một cái trống tương

chừng như cùng khiếp danh chị Nước, nên cứ nằm im. Sau mấy phút âm ỹ, khi nước đầy ăm ắp trong lòng máy bi, chị Nước mới dấu dụi:

— Các em vui cả đấy chứ! Chị vốn ồn ào thể nhưng rất thương các em...

Đoạn quay sang phía chú Sét trắng, chị ấy bảo:

— Chú em dất Sét đấy à? Anh Đá cuội vào đây cũng là vì chú dấy thôi; mà chị có vào đây cũng vì chú nổi. Chả là muốn cho chú sạch sẽ tinh tươm, nên thân, nên người đấy...

Rồi chị ấy nói với anh Đá cuội:

— Các anh phải nghiền sao cho chú em này thật nhỏ biến ra nhé...!

Anh Đá cuội, giọng ð ð như suối ðò, cướp lời;

— Không có chị thì nghiền thế quái nào được cho nhỏ cơ chứ? À mà cũng xin nhắc ðe chị nhớ là chị chớ vào nhiều mà khổ bọn tôi đấy!

Chị Nước phân bua:

— Chả lo các em ạ! Các bác công nhân ở đây cần thận lắm. Phần chị bao nhiêu, phần chú Cuội bao nhiêu, phần em Sét bao nhiêu, trước khi vào đấy, chúng ta đã được cân lường, tính toán chi ly rồi.

Họ đang bàn cãi, thì bác công nhân ðến. Bác ðẩy kín nắp và mở máy. Trời ðất tối om như ðêm. Chiếc máy bị chuyền tròn, rì rào nghe rất vui tai, Anh Đá cuội vẫn cứ nói chuyện oang oang. Chị Nước thì ọc ạch lời chú Sét trắng ði, trông thật khiếp. Anh Đá cuội cứ va bôm bốp vào người chú, rồi cả chị Nước nữa, làm chú ta loăng ra từng mảng. Chú Sét trắng choáng ðầu, ði tai, thờ thẫn ra. ðộ ba mươi phút sau, máy bị ðừng lại. Bác công nhân mở nắp, cả bọn sung sướng thờ ðánh phào, khoan khoái như muốn trút hết mệt nhọc. Bác công nhân nghiêng máy. Chú bé Sét trắng nhanh nhẩu chạy ra trước. Mấy anh Đá cuội lạnh canh, chạm nhau chan chát. Ra ðến miệng máy thì họ mắc phải một lớp lưới cản lại. Chú Sét trắng chui qua được. Mấy anh Đá cuội hết ðường, đành phải lặn lòng lổc trở lại trong lòng máy bị. Chú Sét trắng được ðip trêu khõe:

— Bỏ nhét! Ở lại tha hồ mà cười!

Liền sau ðó, chú bé Sét trắng được ðặt vào trong một thùng gỗ rộng rãi. Bác công nhân cần thận phủ lên trên mình chú một chiếc khăn trắng. Da ðẻ chú mịn màng hơn trước. Bảy giờ, bác công nhân yêu quý chú lắm. Chú bé được ðặt vào một chỗ cao ráo sạch sẽ. Bác ðưa chú Sét trắng lên tit tầng lộc thứ nhất, cách

Phủ lên trên mình chú một chiếc khăn trắng

mặt đất có đến ba, bốn thước. Các bác ấy định lọc lấy phần tinh khiết nhất. Chú Sét trắng cảm thấy khoái lắm. Còn gì thích thú bằng từ trên cao chạy tuốt một mạch hàng mấy mươi thước, vượt qua bao nhiêu là màng lưới, oai vệ và dũng cảm như những vận động viên chạy thi vượt chướng ngại vật. Từ tầng thứ nhất, chú Sét trắng chuyển vòng quanh một cái chân vịt tự động. Chị Nước vẫn theo sát bên chú ta, giúp sức cho chú chạy vòng như thế. Chuyển xuống tầng thứ hai, chú gặp một màng lưới kiên cố ngăn chú ta lại. Một số bạn đất xù xì bị chặn đứng và chìm dần xuống. Chú Sét vượt qua được và lơ lửng trong nước. Chú được chuyển xuống tầng thứ ba. Cứ như thế chú ta được chuyển xuống tầng thứ tư rồi thứ năm để chui qua màng lưới. Gay go nhất là màng lưới cuối cùng, chú Sét trắng tưởng chừng như không thể vượt qua

những lỗ ly ty như dầu mũi kim. Nhưng lòng đã quyết rồi, khó khăn trở ngại không làm chủ chùn bước. Sau đợt này, Sét trắng được chạy thành thang trên một đường măng dài có từng mắt chắn ngang, và sau đó nằm gọn trong hồ rộng lót đá hoa bóng láng. Hồ không gọn một chút rác rưởi bần thỉu. Thật bõ công những lúc gian lao, vượt qua bao nhiêu nguy hiểm, thử thách. Thỉnh thoảng nhìn lại chặng đường đã qua, thấy mình ngày nay đã đổi thay đẹp dễ hơn xưa, chú Sét trắng lòng mừng khắp khởi.

Nằm trong hồ mát mẻ, bên cạnh chị Nước dịu hiền, chú Sét trắng buồn ngủ quá, lẳng dần xuống rồi nằm im ngủ say. Ngày hôm sau, mới sáng ra, chị Nước đã ghé tai chú Sét trắng, thân mật dặn:

— Thôi tạm chia tay ở đây nhé! Lát nữa bác công nhân sẽ đưa chị đi nơi khác rồi. Em ở lại cố gắng làm việc, ngoan ngoãn và thương yêu bạn bè như thương chị nhé! Rồi đây, em còn gặp nhiều bạn bè khác nữa!

Buổi chia tay lưu luyến. Chị Nước đi rồi, chú Sét trắng vẫn trở mắt nhìn người chị thân yêu mất hút dần trong lòng ống cao su dài tăm tắp. Một lát sau, chú đã yên tĩnh nằm dưới đáy hồ. Bác công nhân cho thùng con vào hồ vớt chú lên. Một lần nữa, chú bé phải phấn đấu để vượt qua làn rây dày chần chịt. Bác công nhân nhẹ tay bế chú đặt nằm trong lòng một khung giường lót đệm vải trắng tinh, trên phủ màn kín mít. Giường nằm của chú bé Sét trắng được đặt trên một giá gỗ cao ráo, sạch sẽ không có một hạt cát nào cả. Ai không nhiệm vụ mà la cà đến bên chú Sét trắng là bác công nhân mời đi nơi khác ngay. Thân hình chú Sét trắng giờ đây lại đẹp dễ, thùy mị thêm. Da dễ trắng trẻo hơn trước nhiều. Bác công nhân mà chú Sét trắng đã gặp

lần đầu trên quê hương cũ, bây giờ đang bắt chú Sét trắng, bỏ vào dầu lười nhấm mấy cái, rồi bảo :

— Tốt, tốt rồi. Lọc càng kỹ càng tốt.

Từ đó, chú Sét trắng được ở một gian phòng sạch sẽ, quang đãng. Ngày ngày chú vẫn trở lại bên máy bi, gặp lại mấy anh Đá cuội, lân la trò chuyện một lát rồi lại về trên bệ cao để tiếp tục cuộc chạy vượt chướng ngại vật, lọt qua mấy lần rây: chia tay chị Nước, và trở về nằm gọn trong giường đệm trắng tinh như thế! Bác công nhân bận gì thì bận nhưng vẫn chăm lo nơi nằm, chỗ nghỉ của chú bé này rất chu đáo.

III

MỘT CUỘC GẶP GỠ

Một hôm, chú Sét trắng đang nằm yên trong chăn ấm, bỗng có một anh chàng đen như than, đến gần chú ta. Chú ngấm kỹ thì thấy anh bạn mới đến này nom có vẻ chất phác hiền lành lắm. Hỏi ra mới rõ, anh ta tên là Gơ-ra-phít, quê ở mãi tận Yên-bái. Tuy mới về đây được ít lâu nhưng Gơ-ra-phít cũng đã làm quen được với anh Đá cuội và chị Nước, rồi cũng được nằm trong máy bi, nên giờ da dẻ chú ta mới được mịn màng như thế đấy.

Chú Sét trắng và Gơ-ra-phít vừa định chạy lại nắm tay nhau thì bác công nhân khẽ bảo :

— Các em hãy đợi một tí! Lát nữa tha hồ mà tâm sự, sống mãi với nhau cơ mà!

Nói xong, bác đặt từng chú một lên cân tiểu ly, để cân cho được chính xác. Chú Sét trắng nằm gọn trong

lòng cốc thủy tinh trong suốt, nhìn thỏ nhìn bác công nhân cân đi cân lại tỉ mỉ. Cả hai đều được cân lường như thế. Cân xong cả hai đều được nằm vào một nơi kín gió. Các bác công nhân bàn tán:

— Bút chì có tốt hay không là do lúc này đây.

Một bác công nhân chuyển cả hai vào máy trộn, có hai cánh tay bằng đồng sáng bóng, nhào di, trộn lại. Bốn bên máy trộn có một lớp vỏ chứa hơi nước nóng, làm cho hai anh chàng nóng bỏng. Chị Nước gặp nóng, dần dần rút lui. Còn hai chú này cũng muốn mau mau ra khỏi chiếc máy trộn chật hẹp này, cho nên độ ba bốn giờ sau, chúng nhảy cuống lên! Có một cái thú, suốt đời họ không quên được: Đó là thú ăn kẹo mạch nha. Bác công nhân muốn cho chúng nó thật tình đoàn kết thương yêu nhau như ruột thịt, nên bác đã cho kẹo mạch nha vào để chúng nó nhồi nhuyễn, dính chặt nhau hơn, dẻo dai thêm. Kẹo ngọt và thơm dẻo dề, nó cứ quện chặt cả hai làm một. Càng ăn vào, chúng càng mịn màng dễ thương. Bác công nhân lại âu yếm bẻ chúng nó sang bên máy cân. Hai cái trục to tương như hai ống che ép mĩa lẫn ngược nhau, nghiền nát chúng ra thành tấm, trải dài ra như giấy. Bác công nhân cứ bẻ chúng nó lên, cân đi cân lại hàng mấy chục bận như thế. Bọn chúng thì vẫn cứ là chúa nghịch. Có lúc thì nhau chạy xuống lòng trục làm máy nghẽn lại, buộc bác công nhân phải vội vàng đóng máy, kiên trì đưa chúng ra từng khối một, đều đặn, rồi cho xuống dần. Một chiếc lưỡi dao mép mỏng như lá lúa sắc bén, bắt sát vào trục, thái nhỏ chúng ra. Dù rác bần có tài thánh cũng chẳng lọt qua được chỗ này. Cả bọn ngoan ngoãn nằm xếp vào nhau. Những lúc ấy, bác công nhân âu yếm ngắm nghía làn da mát dịu của chúng, mỉm cười tươi tỉnh. Cân chúng nó vài mươi lượt như thế, chị

Nước chỉ còn ở lại một chừng mực nào đó. Việc quyết định cho chị Nước ở lại bao nhiêu, được các bác công nhân dần do suy tính nhiều lắm. Những ngày hanh, nắng gắt thì cho chị ta ở lại với chúng nhiều một tí. Nhưng nếu buổi âm trời, mưa gió, thì chị Nước ở lại ít một tí: qua từng trường hợp như thế, đều được các bác cân nhắc kỹ lưỡng. Sau đó, bác công nhân lại đưa chúng sang máy giã. Rõ khiếp, mới nhìn mà đã thất kinh. Chiếc chày Lẳng một khối đồng, hễ mỗi lần bấm điện là nó nện chan chát vào người! Cả hai chen nhau vào nằm gọn trong chiếc cối sắt, thao láo nhìn lên. Bác công nhân mở máy, chiếc chày đồng nện đánh đập vào người chúng, một lần như thế chiếc kim đồng hồ tự động khẽ quay một nấc, cứ như thế tiếng chày nện đều đều.

Chan chát, bôm bốp... tiếng chày vẫn nện nhịp nhàng, nện chúng lại thành một khối như một khúc giò.

Bác công nhân nhắc bổng chúng nó lên, rồi đưa vào một chiếc máy ép. Chúng phải chui qua một đường hầm sâu hoắm, tối om om, để trở thành chú « Thỏi chì lớn ». Bây giờ người chủ dài dẳng dặc, đen nhánh. Bác công nhân cắt chú ra từng đoạn, cho vào chiếc vại sành có chần đệm tử tế. Chú ta xinh trai, tròn trịa và cao lớn lên. Nhưng chú không nghỉ lại đây lâu. Nhiều lắm là một ngày, sau đó chú ta đã tiếp tục chuyển đi lý thú của mình. Từng hàng dài những chú thỏi chì lớn này được sắp hàng thẳng tắp để tiến vào một lòng máy ép nỏ con. Chú phải nín thở chui qua một đường hầm vừa bằng thân mình. Trước mặt là một cửa miệng máy nhỏ bằng sợi bún; chú nào chú nấy to lớn như khúc giò chả nhưng đều bắt buộc phải chui qua. Không chui cũng không xong, vì phía sau chú ta là một khối sắt có sức ép hàng tấn, thúc chú ta tiến về phía trước.

Bác công nhân mở máy

Chú nào ra trước lại chạy ngoằn ngoèo như giun trên tấm bảng láng mượt. Hàng trăm chú lăn tăn ly ty ấy đã làm bác công nhân có lúc phải quỳnh lên, dòng máy lại dễ hạn chế cái vô trật tự ấy. Nhưng thường thường, bác công nhân chăm chú nâng niu từng chú một khi chúng vừa lọt ra khỏi máy. Những bàn tay khéo léo ấy

uốn nắn cho từng chú được ngay ngắn, cứng cáp. Từ đây, những chú này được chính thức mang tên mới: « Nỗn chì đen ».

Những bàn tay khéo léo uốn nắn.

Chú bé nỗn chì đen này, từ đây là đứa con yêu của gia đình «Phân xưởng bút chì». Chú là nguồn vui của gia đình. Một sự sơ suất nhỏ nào làm chú ta bị cong hoặc bị gãy là các bác công nhân thấy hối hận lắm. Trời hanh hanh nắng, các bác ấy đã buông màn cho chúng nằm. Trời trở gió lạnh, các bà mẹ lại cho mặc thêm áo bông, áo kép, sưởi lửa suốt đêm. Cách vài giờ lại được bế bổng, lăn đi trở lại để nằm cho được ngay ngắn, lớn lên khỏi mắc bệnh tật. Những lúc các chú tỏ ra ngoan ngoãn, các bác công nhân mừng ra mặt. Các bác ấy còn sợ những chú bé này yếu ớt, nên

đưa chùng vào thùng sấy quay, có lửa đủ ấm, quay tới ngày đêm. Một ngày một đêm nằm trong những chiếc thùng quay này, chủ nồn chỉ đen tuyền chùng dài hàng tháng. Hôm sau được ra, chủ ta mừng rỡ, hít lấy hít để không khí trong sạch trong phòng. Quả chủ ta có cứng cáp hơn trước. Vẫn bàn tay hiền hậu của bác công nhân ấy, lo lắng cho từng chủ một rất chu đáo. Giờ thì phải chui qua một chiếc lò nung gần một ngàn độ nóng ở ngay bên cạnh. Đối với nồn chỉ, thì đây là một dịp may hiếm có để được rèn luyện thân mình cho thêm cường tráng, khỏe mạnh. Chủ ta hãnh diện khoác tay anh em, cùng bước vào khuôn và đi sâu trong lò. Thoạt đầu, năm mươi độ rưỡi, rồi một trăm độ, và tiếp đến là chín trăm độ hơn. Xung quanh chủ là một biển đồng đỏ rực. Mắt chủ hoa lên, nẩy đom đóm. Chị Nước thì đã chuẩn đi từ khi gặp sức nóng mới một trăm độ. Nhiều bạn vào đây rồi mà vẫn nhát như cáy, thấy lửa là cong quắp người lại. Có bạn nứt rạn cả người ra. Chủ nồn chỉ vẫn cố gắng chịu đựng. Phút chiến thắng cuối cùng đã đến, chủ vui sướng bước ra lò. Trời đất bừng sáng trước mắt chủ. Bác công nhân thấy chủ hồng hào rắn chắc thì reo lên:

— Khá lắm, có chịu đựng được như thế thì mai sau ra đời mới chiến đấu nổi với mưa gió âm thấp chứ!

Chủ nồn chỉ nhà ta còn dùng đến một ít rượu « Mỡ bò » nồng ngậy. Rượu này giúp chủ ta đủ sức chịu đựng với tiết trời giá rét. Rượu còn làm cho da dẻ chủ được trơn láng, mịn màng. Xong rồi bác công nhân âu yếm bế từng chủ về, đặt nằm ngay ngắn trong từng ngăn tủ, khóa kín lại. Mấy chủ tò mò nghe đâu được cái tin là tất cả sẽ phải qua một cuộc thi cử gì ấy, chùng bàn tán xôn xao. Chủ nồn chỉ bề ngoài cứ giả tảng như không chú ý, nhưng kỳ thật, trong lòng băn khoăn không biết hư thực thế nào.

CUỘC THI LÝ THỬ

Mới tờ mờ sáng, các chú bé nồn chì đen đã mở mắt tỉnh như sáo, suốt đêm không tài nào ngủ được. Nhà máy lúc này im lặng như một biệt thự, nhưng lòng các chú ta thì rộn ràng, mong ngóng.

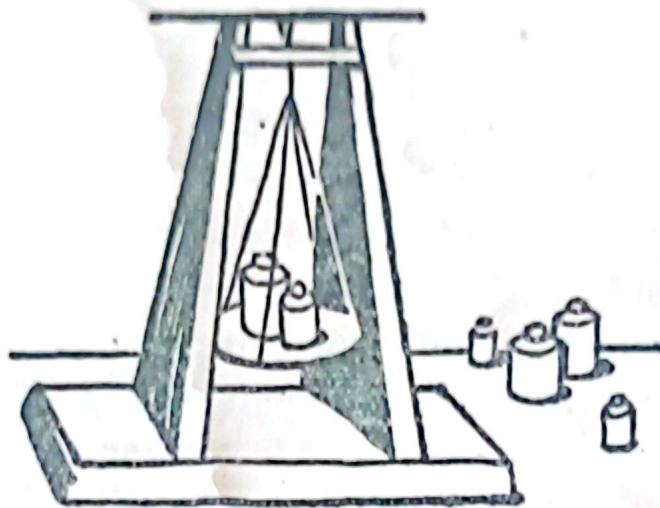
Hôm nay sẽ thi, liệu « làm ăn » ra sao đây? Được tin đích xác là thi những sáu môn, chú nào chú nấy ngực như trống đập. Phen này là phen quyết định.

Kể làm việc đã điem. Ai nấy đều chuẩn bị gọn gàng, chu đáo. Thoạt đầu là một cuộc chọn lựa thể xác bên ngoài. Bác công nhân đưa từng chú một lần lượt bước lên một cái bậc có khắc thước tấc cẩn thận. Mấy chú lùn như vịt, (chỉ có một trăm tám mươi ly mét) bị loại ngay từ vòng đầu. Mấy ông cao lênh khênh cũng chẳng an tâm. Chú bé nồn chì này bước lên bậc đo, hồi hộp khi nghe đọc tên mình:

— Chi 2B dài 185 ly đạt tiêu chuẩn!

Chú ta mừng quýnh. Anh em xúm quanh chú, hỏi han tít tít. Sau đó, chú được chuyển tiếp qua nơi đo lồng ngực. Buồn cười cho mấy anh bụng ổng, ngực lép kẹp, cứ cố ưỡn ra cho được 2 ly 45 nhưng không tài nào đạt nổi. Chú 2B này cũng đang lo bộ ngực của mình. Được cái là chú cũng chả kém lắm. Khi đặt chiếc thước vòng tròn vào lồng ngực, chú ta đạt 2 ly 46.

Chú vui như mở cờ trong bụng. Thế là chu rồi. Hai đợt kiểm tra bên ngoài tuy có hơi gay nhưng cũng qua được rồi. Bây giờ bắt đầu vào cuộc thi diễn kinh theo tiêu chuẩn quốc tế. Chú 2B này là người đầu tiên được bước lên nằm ngay trên một chiếc xà đơn để thử sức chịu đựng của mình. Một chiếc quang con mắc vào

... để thử sức chịu đựng của mình.

chính giữa thân chú ta. Dưới quang bả những quả cân. Ban đầu chú ta mang 400 gam thấy chẳng thấm vào đâu. Đến 420 gam, chú ta vẫn chịu nổi. Đến 430 rồi 440 gam, chú ta thấy hơi run chân. Cho đến 450 gam thì chú được mọi người vỗ tay hoan hô nhiệt liệt. Thế là chú được chính thức vào hàng ngũ ưu tú. Các bác công nhân cũng tỏ nổi vui mừng không kém. Khối bạn đạt tiêu chuẩn. Thậm chí có bạn «kiện tướng» mang được 480 gam, chiếm giải quán quân là đẳng khác. Nhưng đây là chưa nói đến chuyện các chú ấy được tầm loại «rượu» mỡ bò đấy. 500 gam, chứ đến 520, 530, các chú vẫn xem nhẹ như không.

Bọn tráng tuyến được xếp riêng thành một hàng và nghỉ ngơi vui chơi thỏa chí, chuẩn bị cho đợt vào chung kết mới, quyết liệt hơn. Bây giờ người các chú ấy đã rắn chắc, lòng vừa khấp khởi mừng, vừa lo ngay ngáy. Các chú chạy đi chạy lại rào rào. Những tai nạn gãy chân, gãy tay cũng đã bớt dần, nhưng vẫn phải giữ người cho khỏe mạnh. Hễ cứ bị một vài buổi không khí ẩm thấp trong lúc các chú ấy đang chạy nhảy vui đùa thì đã sinh ốm yếu như chơi. Chả thế mà

có bạn đã cong tay cong chân trông đến khiếp. Những hôm mát trời, các chú tranh thủ, tập dượt chút đỉnh. Chả cậu nào chịu nằm yên nghỉ ngơi. Chú 2B này muốn tập sao cho đôi chân trơn, đen, nhanh nhẹn, chạy đừng hao mòn sức lực nhiều. Trong một giây đồng hồ, phải chạy mười mét trên quãng giấy trắng tinh, để xem thử mòn mất bao nhiêu. Càng mòn ít chừng nào càng được nâng niu chừng nấy. Bạn bè của chú lại chả lo đến môn này, nhưng chúng sợ nhất là môn « trượt tuyết ». Môn này bắt các chú ấy trượt vòng tròn như trên đĩa hát vậy. Đĩa có ăn thông với một chiếc kim chỉ số. Các chú ấy mà trượt nhanh không vấp vấp thì kim vẽ thành một đường đều đều. Nhưng nếu kim nhảy bần bật, vẽ thành những đường ngoằn ngoèo thì là trượt vồ chuối ngay!

Đang băn khoăn về cái môn thi éo le này thì gặp một bạn khác đến vỗ vai chú 2B, reo vang lên :

— Các cậu mừng cho tớ đạt điểm cao trong môn thi « đội đầu » đi! Tớ là ngôi sao đầu nhé!

Chú 2B nghe nói mừng rỡ, hoà theo không khí rộn ràng, hỏi tới tấp:

— Thế nào, cậu đạt khá quá nhỉ! Liệu có dễ ăn không? Môn ấy thi như thế nào?

— Thế này nhé, tớ được đứng chênh chếch người theo một độ dốc bốn mươi lăm độ. Y như lúc người ta cầm bút để viết ấy mà. Thế rồi, một chiếc máy đều đều cứ ấn dần lên đầu tớ hàng nghìn gam ấy. Tớ vẫn thi gan chịu đựng, thế có cừ không chứ!

Chú 2B cứ há mồm, nghe kể, chưa hiểu thi cừ như thế để làm gì, thì cậu bạn như đã đoán được điều ấy, nói ngay:

— Cô chịu đựng được như thế, về sau, lúc người ta viết cô ấn mạnh tay một chút, mình cũng chả sao. Chờ có lơ mơ ông ẻo mà khi người ta mới khế ấn tay mạnh trên giấy, đã gây đau thì cứ là cho vào sọt tất!

À, ra thế đấy! Cái môn này cũng chả bỏ lắm đâu? Chú 2B nghĩ bụng thế. Cuộc thi cứ tiếp tục trong sự bồi hồi lo lắng của các chú ấy. Thời gian nặng nề trôi, sao mà chậm như rùa thế! Còn phải qua hai môn nữa là mãn cuộc. Các môn thử cuối cùng chả lo lắm. Chú 2B tin ở lớp da keo dán chặt người chú ta trong hai mảnh gỗ ghép lại. Cho nên khi cho chú vào ngâm trong bể nước nóng ba mươi độ có đến hàng giờ, chú cũng chẳng bao giờ nhả lớp keo ấy ra.

Cuộc thi kết thúc thật là đẹp! Phần thắng cuộc thuộc về những bạn khổ luyện từng bước, chịu đựng dẻo dai, trong số đó có chú 2B.

V

BÚT CHÌ RA ĐỜI

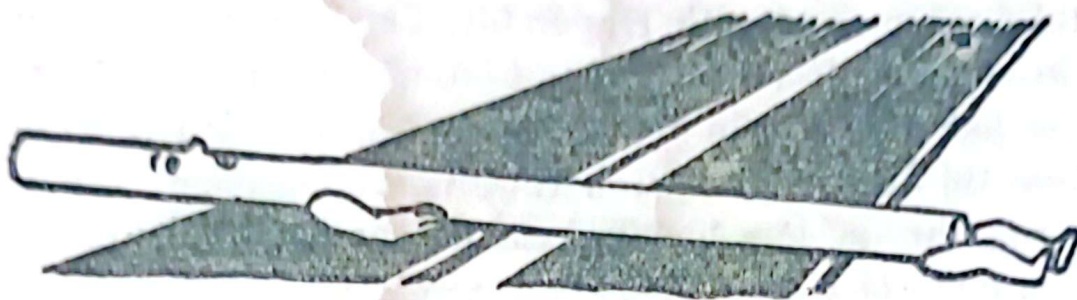
Một mảnh gỗ đã phết keo sẵn, dán chặt lên người chú nồn chì. Thế là chú nằm gọn giữa hai mảnh gỗ. Phải tuyền là gỗ vàng tâm và ít thớ. Gỗ được cưa xẻ đúng kích thước tận bên nhà máy gỗ Cầu-duống, đã đóng thành bó vuông vắn. Về đây lại được tháo ra phơi phóng, rồi sấy hấp, chằm chút từng miếng một. Đoạn, phải qua một chiếc lò rang có tầm sập để gỗ được mềm mại. Nhưng gay go nhất là lúc thông đường rãnh trên hai mảnh gỗ, phải làm sao cho đường rãnh sát sao vừa bằng đường kính của từng chú nồn chì. Chặt một tí là

chúng nó không cử động được; dễ gây tai nạn gãy tay vỡ đầu. Còn rộng một tý, độ vài ly thôi, cũng đủ cho chúng lăn tròn trong ấy, chạy đi chạy lại xộc xệch, không dừng được. Nằm yên ấm áp giữa hai mảnh gỗ ghép lại, các chú được đưa vào máy ép. Một lúc sau được đưa vào phòng sấy, lớp keo khô dần; các chú bé bắt đầu hết cựa quậy. Hôm sau, các chú ấy được chuyển đến máy bào cán. Chẳng là lúc ghép các chú lại thì cứ sáu hoặc tám chú nằm chung một tấm, bây giờ phải tách riêng ra từng chú một. Thân hình các chú bây giờ thôi thì đủ kiểu: có chú hình lục giác, có chú tròn. Da dễ bên ngoài sần sùi, xấu xí, mà người thì cứ nặng chình chịch. Các chú đang phân vân thì có tiếng gọi được đưa đi đánh bóng. Mời nghe, chú ta tưởng là phen này được đánh bóng bàn, bóng chuyền gì đây. Té ra là đánh cho mình mỗi từng chú một bóng lên. Ồ, thế thì càng khoái. Một lưỡi dao mỏng như lá lúa, cạo sát vào da để từng chú. Một tí mụn nhô ra như hạt cát cũng được nạo phẳng lý. Vết sẹo tí tẹo cũng được nạo bằng. Từ đấy trở đi, hàng ngày hàng giờ, các chú ấy được biến hóa nhanh chóng.

Một hôm, được chuyển đến phòng sơn, các chú hoa cả mắt. Một mùi thơm dịu dịu như mùi kẹo va-ni bay lọt vào mũi các chú ta. Các chú huých vào nhau, kháo chuyện:

- Không khéo được nhắm kẹo đây, chúng mày ạ!
- Hình như có cả rượu mùi nữa đấy!
- Bậy nào! Làm gì có cái chuyện ấy ở đây. Chỉ được mặc đẹp thôi!
- Ồ nhỉ, toàn màu sắc sắc sỡ cả!

Chú hai thích màu đỏ tươi, chú chọn màu ấy. Chú được nằm duỗi thẳng tay chân trên một đường băng cao su dài tám tấp. Chú mở mắt nhìn trời. Ánh đèn

Nằm dưới thẳng tay chân ..

điện lấp lánh phản chiếu qua khung kính, hắt vào người chú. Khoác chiếc áo đỏ thắm mà bác công nhân vừa mới bọc lên người chú, chú cứ thấy người nhẹ lâng lâng. Bên kia các cậu bạn cũng được nằm trong tấm băng dài ấy, để chui qua một hộp sơn màu xanh, hay vàng. Ai ai cũng vui vẻ, tươi tỉnh cả.

Mới ngày nào, còn là những chú bé xấu xí, thô sơ, vậy mà hôm nay đã hóa ra bảnh bao, đẹp đẽ.

Mặc xong lớp áo mới này, chú còn phải đi gội đầu, tắm rửa sạch sẽ. Một chiếc khăn vải xô nham nháp cứ kỳ cọ từng tý đất ở đầu, ở chân từng chú một. Từ giờ phút này, chú ta bắt đầu mang tên là « Bút chì ».

Chú « Bút chì » được chuyển đến máy dòng chữ để được chính thức nghe báo danh rồi khắc tên tuổi, quẻ quán vào người. Thấy bạn bè có đứa mang tên 6B, có cậu lại được gọi 6H, có anh lại cả H lẫn B, chú ta, phân vân, không biết mình sẽ mang tên gì? Mà tại sao lại có chuyện phân chia như thế! Hồi tưởng lại lúc còn ở phòng nặn chì, có lúc thì anh bạn Gờ-ra-phít vào nhiều, có khi thì đất sét nhiều hơn Gờ-ra-phít. Lại có lúc thì được ăn kẹo mạch nha, có khi lại được ăn bột sắn... Bây giờ chú ta mới vỡ lẽ ra. Chả là tùy theo công trình mình luyện tập thân thể cho dẻo dai mềm mại đến đâu thì được mang danh hiệu thích đáng đến đó. Chú nào cứng rắn dùng vào việc họa bản đồ, kỹ thuật,

thì được mang tên từ 1H đến 6H. Càng cứng bao nhiêu thì số H sẽ lớn bấy nhiêu. Chủ nào mềm yếu, được các bác họa sĩ mến yêu thì mang tên 6B. Nếu ít mềm hơn thì 5B, rồi 3B... Bình thường, không mềm, không cứng, thường làm bạn với các cô các cậu học sinh thì được gọi là HB.

Chủ Bút chì tưởng việc đặt tên họ này là do các bác công nhân ở đây tùy tiện đặt ra thế thôi, nhưng hỏi ra mới biết dòng họ nhà Bút chì trên toàn thế giới, đều đã thống nhất đặt tên cho nhau như thế. Tên tuổi được khắc sâu vào thân mình, thì chả bao giờ còn sợ thất lạc, hoặc nhầm lẫn đi đâu nữa. Mỗi đứa còn được vinh dự mang trên mình ba ngôi sao vàng của Tổ quốc, và hàng chữ số như 19-8, hoặc 2-9, hoặc 6-1... ghi nhớ ngày lịch sử của dân tộc. Cả toán cứ thường chuyện trò với nhau là phải làm thế nào để xứng đáng tên tuổi «Bút chì Việt-nam» nhà ta, không những trong nước, mà cả trên thế giới nữa. Cậu nào cậu nấy mặt mày rạng rỡ xinh tươi như những đóa hoa đầu mùa. Vui hơn nữa, là chúng còn được qua thêm một lần trang điểm thứ hai. Chúng sắp hàng dài trên máy đóng tẩy. Có chú mới vừa nằm ngay ngắn thì tách một cái, nhảy qua một nấc khác. Một bàn tay vô hình xòe năm ngón bấm vào đầu chú ta. Tách một tiếng thứ hai, chú lại chuyển qua nấc khác, một chiếc khăn bằng nhôm sáng óng ánh có sơn đỏ, sơn vàng đã bịt lấy đầu chú. Chú còn đang thủ vị về cái trò chơi ấy thì, tách một tiếng nữa, người chú đã nhảy lên đến nấc thứ ba, và lần này, một cục tẩy như một chiếc mũ dạ được đội ở trên vành khăn nhôm. Bốn ngón tay nhọn hoắt, bấm chặt vành khăn nhôm và cục tẩy vào đầu chú. Người chú cao thêm một chút. Vành khăn nhôm và chiếc mũ đỏ làm chú thêm oai vệ. Thế là hoàn hảo.

Nhưng, lại một phen hú vía. Các chú ấy còn phải qua một lần kiểm tra cuối cùng, gọi là phòng thành phẩm rồi mới được đi du lịch đó đây! Nghe nói lần này cẩn thận lắm! Các bác công nhân ở đây toàn là những người tinh mắt, chọn lọc từng chú, từng chú kỹ lưỡng. Cậu nào bệnh hoạn, tật nguyên đều được xếp riêng ra. Cậu nào ăn mặc lòi thối, không giữ gìn sạch sẽ, hoặc tóc tai, đầu, cổ bầu thiu, cũng bị giữ lại. Cậu nào tên tuổi mang không đúng đắn, rõ ràng, mũ dôi vẹo... đều bị giữ lại hết...

VI

BUỔI LIÊN HOAN NÁO NHIỆT

Lệ thường ở nhà máy, hễ sau một lần các chú Bút chì đen, Bút chì màu ra đời êm đẹp, số lượng các chú thi đỗ được nhiều, thì có tổ chức họp mặt liên hoan ăn mừng với nhau.

Tối nay, trên gác nhà máy, tiếng ồn ào, náo nhiệt vang dội cả một phòng. Ánh đèn điện càng làm nổi bật nét mặt hớn hởi của mọi người. Chú chì đen bờ ngõ bước vào phòng. Tiếng reo vang lại sôi nổi hơn, mọi người dồn con mắt về phía chú ta.

— Hoan hô! Anh Bút chì đã đến!

— Chào anh! Chào anh! Mời anh vào đây.

Tiếng loa ở đầu phòng vang lên, mọi người im phăng phắc, lắng nghe.

— Các bạn! Hôm nay là ngày hội liên hoan chào mừng dòng họ « Bút » nhà ta được thêm đứa con mới! Đó là anh Bút chì.

Tiếng vỗ tay vang vang. Chú không dám nhìn thẳng vào ai cả. Chú sung sướng quá. Hôm nay được dịp biết mặt hầu hết bà con trong nhà máy Hồng Hà, những người mà chú đã nghe biết họ tên, và cả những người chú chưa hề quen biết. Tiếng loa lại tiếp:

— Bây giờ mời anh cả Bút Máy lên cho ý kiến.

Chú Bút chỉ nhìn dăm dăm vào anh Bút máy. Cũng cái dáng dong dỏng cao, cũng khuôn mặt tròn trịa... Cùng dòng họ với nhau có khác! Anh Bút Máy tươi tỉnh, cười duyên dáng, nói:

Anh bút máy tươi tỉnh.

— Các bạn ạ, chú Bút chỉ mới ra đời này tuy không thuộc phái Bút Máy, nhưng chú ấy được nhiều người ưa mến. Chúng ta hãy hoan hô chúc mừng chú Bút chỉ.

Tiếng vỗ tay vang lên như pháo nổ. Chú Bút chỉ được công kênh trên vai mọi người. Anh Bút Máy đến gần bên chú, giới thiệu thêm:

— Cánh Bút máy chúng tôi chia làm nhiều họ lắm. Họ Cửu Long, họ Trường Sơn, họ Hồng Hà và nay mai còn « phát triển » nữa... Tôi thuộc họ Hồng Hà đây. Kìa chú Trường Sơn đang vỗ tay bắt nhịp hát đấy!

Anh này nhộn nhất đám, đang hát oang oang:

« Từ nay nước Việt-nam ta,
Có bút Hồng Hà đi khắp bốn phương. »

Chú Bút chỉ nhìn anh ấy chăm chú. Anh Trường Sơn không xinh như anh Hồng Hà. Được cái là anh ấy dễ tính, ở với ai cũng được. Nước da ngăm ngăm nâu, vì anh không thích trang điểm mấy. Cũng chả phải anh thua em kém chị gì lắm đâu, nhưng vốn tính dễ dãi nên nó thế đấy! Chả bù với anh Hồng Hà, duyên thật ra duyên. Áo thì toàn màu sắc sỡ. Nguyên chiếc răng vàng điểm bạch kim của anh ấy, tưởng suốt đời không thể hỏng được. Chú Bút chỉ đang nghĩ đến hai anh em này thì mấy chú bé Ngồi bút loắt choắt đang nắm tay nhảy múa, vội vàng chạy sấn đến. Đứa thì nhảy tót lên vai, đứa thì ngồi gọn trên tay chú Bút chỉ, chúng nó bỏ bô:

— Anh thích nhé, suốt ngày chả uống tí nước nào mà vẫn chịu được, các em thì xin hàng thôi.

Chú Bút chỉ âu yếm áp chúng nó vào má, hỏi:

— Các em ở đây, em nào ngoan nhất nào?

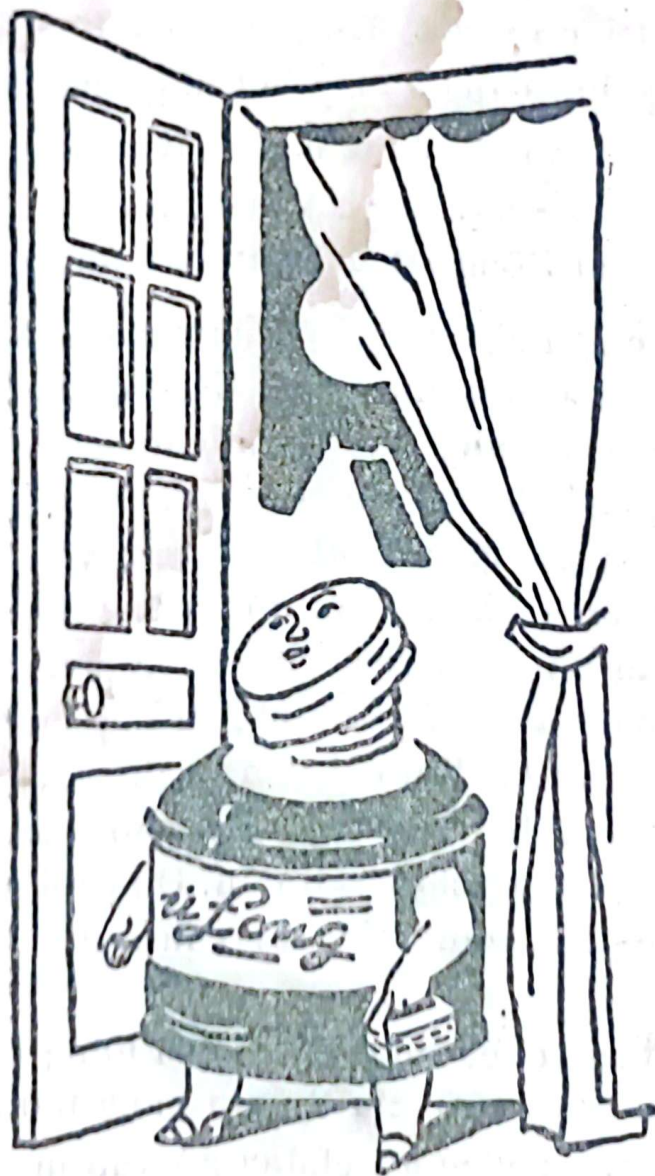
— Bạn « Lá tre » ạ! Bạn « Mỏ chim » ạ!

Chú Bút chì, tươi cười bảo:

— Hồi đùa chữ, anh biết các em đều rất ngoan. Em nào cũng ngoan, cũng tốt cả. Phải thế không các em?

Thấy dòng họ nhà Bút âu yếm quây quần bên nhau như thế, chị Mực Cửu Long tò mò tìm đến, ghé mắt dòm.

— A, chị Mực, chào chị, chào chị ạ!

Chị mực Cửu Long tò mò tìm đến

Chú Bút chì reo lên. Một mùi thơm sực nức từ chị Mực Cửu Long bay ra.

— Chị vào chơi với mấy em! Chú Bút chì đón đã chìa tay mời.

Chị Mực cười:

— Đến để mừng anh thôi, chứ tôi với mấy em đây thì lúc nào mà chả gặp nhau!

Rồi chị ôn tồn:

— Tôi mới đi xa về đây. Tận mãi Vĩnh-linh giới tuyến ấy, người ta cũng khâm phục anh lắm! Họ kể cho nhau nghe là đã được gặp các anh rồi... Các anh đều xinh xắn, dễ thương...

Chú Bút chì đón đã chìa tay mời.

Chú Bút chì vội cướp lời chị ấy :

— Gớm, chị cứ nói! Người ta khen chị thì có. Tôi đã nghe các anh Hồng Hà, Trường Sơn ca tụng chị đấy.

Chị Mực vẫn ôn tồn, thông thả :

— Hượm nào, người ta nghe gì thì nói nấy thôi! Họ còn bảo : nhất là chú Hộp Chì mười hai màu, thật là tuyệt!

Cả bộ mười hai anh em nhà chú chì màu nghe nói thế, cũng sững, cúi đầu chào chị Mực một lượt. Chị Mực chia tay bắt tay từng cậu một, như có ý dặn dò gì nữa đấy. Chị lại tiếp tục câu chuyện :

— Nghe nói các chú sẽ đi công tác ở cả Trung-quốc, Liên-xô, Ấn-độ, Kho-me phải không?

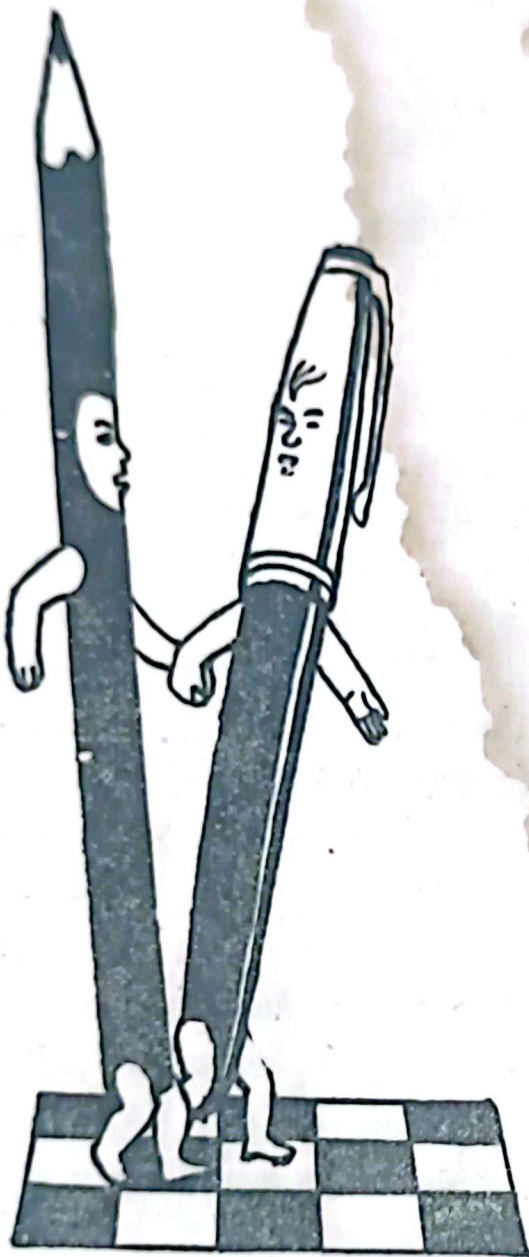
Bỗng cô Bút chì máy từ đâu hăm hở chạy đến :

— Khiếp, em đi tìm mãi! Nào anh vào đây, có chuyện hay lắm. Đi đi nào, người ta đang đợi anh trong ấy mà lỵ.

Chú Bút chì vội vàng chào chị Mực, chạy theo cô bé Chì máy. Hàng mấy mươi anh « Giấy than » đã sắp hàng sẵn đầu vào đấy. Thấy các chú Bút chì đến, các cậu ấy vỗ tay. Anh chàng đứng hàng đầu, lễ phép nói :

— Chúng em mời anh hãy viết lên mình chúng em, đề anh xem thử có chuyển đến cậu thứ mười một, mười hai phía dưới hay không. Xin anh cứ viết bình thường, chúng em đã sẵn sàng.

Chú Bút chì nghĩ bụng : dễ thường mấy cậu này định nghịch ngợm gì đây. Nhưng không, quả là chúng nó can trường, vừa bền, vừa tốt thật. Chả thế mà không mấy khi thấy chúng nó có mặt ở đây lâu. Người ta cứ đón sẵn chúng ở cửa. Ngay đêm nay, vui là thế mà chúng nó chỉ vền vẹn có mấy đứa ở đây thôi, còn

Anh bút máy cùng đi với chú ta

là đi phục vụ cả. Chú Bút chì mừng thầm được sinh trưởng trong một gia đình có ảnh hưởng tốt đối với mọi người.

Cuộc vui kết thúc. Mấy chú Ngòi bút lăn ra ngủ. Chú Bút chì bắt tay từ biệt từng người một rồi lững thững ra về. Anh Bút Máy cùng đi với chú ta, còn căn dặn thêm:

— Bây giờ thì chú khôn lớn rồi, phải gắng sức làm việc cho tốt. Cũng có lúc chú sống chung với các anh, các chú ngòi bút, các chị Mực, nhưng cũng có lúc chú phải sống một mình. Được gần bạn bè, họ hàng là điều thuận lợi nhất, còn như trường hợp chỉ có một mình, chú

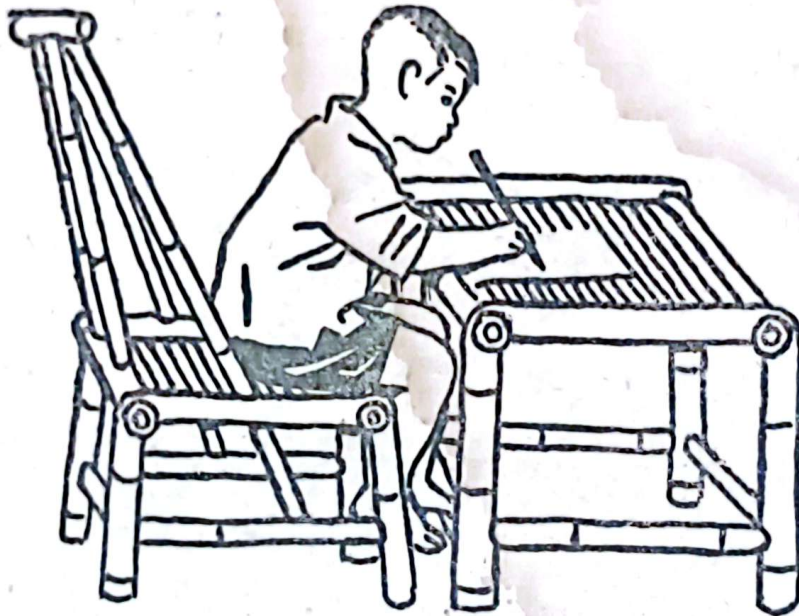
không nên chán nản, phải cố gắng vươn lên đề công tác, học tập cho tốt.

Từng lời, từng lời của anh Bút Máy như rót vào lòng chú Bút chì trẻ trung đang sắp bước vào đời. Dầu sao, chú ta vẫn không hết băn khoăn, lo lắng. Đêm hôm ấy, chú thao thức suốt đêm, bồn chồn đợi ngày mai, ngày từ giã họ hàng, đi về một nơi mà chú ta chưa hề biết.

TRỞ VỀ QUÊ CŨ

Từ lúc khôn lớn và trở thành một anh Bút chì thực sư, thấm thoát một tháng qua rồi. Trong một tháng ấy các chú đã trải qua bao nhiêu chuyển biến to lớn trong đời. Khi còn là những gờ-ra-phít và đất sét thô sơ, sống âm thầm trong bóng tối mờ mịt của mấy tầng lớp đất, lại không hề quen biết nhau, các chú cứ tưởng đời mình sẽ mãi mãi như thế. Nào ngờ, nhờ bàn tay tài giỏi của người công nhân, họ đã thành « người » như ngày nay. Cái buổi đầu tiên có ánh sáng mặt trời chiếu rọi vào nhà, và các chú được đưa ra khỏi lòng đất u ám, bây giờ nghĩ đến lại thấy sung sướng vô cùng. Các chú được mở mắt chào mừng cuộc sống huy hoàng. Chú Bút chì đã vượt qua nhiều gian lao thử thách, mới được chính thức nhận vào dòng họ « Bút » để đem sức mình cống hiến cho đời. Giờ đây, Bút chì ra đời, và phải từ giã nhà máy Văn phòng phẩm Hồng Hà, nơi đã rèn luyện chú thành thân, nơi đã dạy bảo chú từ tấm bé, để lên đường đi phục vụ. Chú nguyện đem hết sức lực trai tráng của lứa tuổi mới lớn lên, đi bất cứ nơi nào của Tổ quốc, từ miền Tây Bắc xa xôi, đến ngoài hải đảo hoang vắng..., nơi nào cần là chú xin có mặt. Các bạn học sinh cần chú suốt ngày trong cặp để viết, để vẽ, chú sẵn sàng. Chú cũng sẽ hòa chung niềm vui với bà con nông dân trong hợp tác xã giữa ngày mùa ngào ngạt hương lúa mới, hay thức thâu đêm với anh chàng kế toán cầm cùi bèn ngọn đèn dầu để tính toán

chia phần hoa lợi. Anh công nhân kỹ thuật muốn ghi lại những bộ phận máy móc bờ ngang, xẻ dọc, chú tình nguyện đi theo đến cùng với anh. Chú sẽ ở ngay liền trên túi áo, giúp anh thuận tay tô đậm những nét lắt léo tinh vi của chiếc máy vạn năng do anh phát

...để viết, để vẽ, chú sẵn sàng.

minh, sáng chế. Chú cũng sẽ dịu dàng mềm mại ngoan ngoãn dưới bàn tay của anh công trình sư, vẽ nên những biệt thự nguy nga xây trên bờ biển lộng gió, làm nơi nghỉ ngơi của bà con lao động; hoặc vẽ những công viên đẹp đẽ, có hồ bơi thuyền để các bác già yên vui trong tuổi về hưu. Hoặc chú cũng sẽ vẽ với búp bê vùng rẻo cao, đêm đêm cùng búp bê xách đèn đi học chữ dân tộc. Chú cũng vui lòng đi theo anh trai làng nghĩa vụ quân sự, bạn với anh trong không khí bừng bừng ở thao trường, giúp anh tính toán độ góc thật chính xác để anh điều khiển sơn pháo, bắn vào đầu quân thù khi chúng dám xâm phạm đến Tổ quốc thân yêu. Đối với

các anh chị làm thơ, viết văn, chủ có thể thay thế nhiệm vụ của anh Bút Máy, các anh chị có thể dùng chủ đề viết nên lời thơ ca ngợi chế độ tươi đẹp, ca ngợi cuộc sống đang xây dựng của chúng ta và, chủ cũng hứa chắc với các anh họa sĩ, các anh sẽ vừa lòng

Muốn chủ tô đậm khóm tre xanh.

khi muốn chủ tô đậm khóm tre xanh hay con sông uốn khúc của cảnh nước non hùng vĩ. Chủ ta sung sướng nghĩ đến được có mặt khắp nơi như thế. Bất cứ ở đâu hễ cuộc đời cần là chủ có mặt. Được đi như thế, chủ sẽ được biết thế nào là sông dài, biển rộng, nước ngọt, nước mặn, những giống cá, giống chim; chủ sẽ thấy những tàu bay, tàu thủy... bao nhiêu cảnh

giàu đẹp của Tổ quốc Việt-nam, của cả thế giới nữa. Càng đi như thế, càng được lớn khôn. « Một ngày đàng, một sàng khôn » mà! Quả nhiên, chú ta bước đầu được toại nguyện. Chú đã gặp một thanh niên mang chú về. Anh nâng chú lên, xoay tròn thân chú một vòng theo một lưỡi dao con. Anh còn đem chú ra mài soàn soạt dưới nền nhà làm chú ta thêm tròn trịa, nhọn hoắt như chiếc tháp. Anh gạch gạch mấy hàng vào mảnh giấy, mồm lẩm bẩm:

— Khá lắm, chỉ Việt-nam có kém gì chỉ các nước đâu. Đậm và mềm ra phết!

Rồi anh rút từ đáy ba-lô ra một quyển sổ con con thơm mùi giấy mới, hý hoáy vẽ con chim bồ câu giang thẳng cánh bay tới trước. Phía dưới, anh nắn nót viết một hàng chữ kiểu:

« Kỷ niệm ngày lên đường đi xây dựng khu Gang thép Thái-nguyên ».Ồ, thế thì hay quá! Chú Bút chỉ sẽ cùng anh thanh niên Hà-nội này trở lại quê hương đất Sét trắng rồi — đó là nơi đang tiến hành xây dựng một thủ đô Gang thép của Tổ quốc.

Sáng hôm sau, chú Bút chỉ theo anh đạp tàu đi sớm. Chú thò đầu ra khỏi túi áo, ngoái nhìn lại Hà-nội, nơi đã chiếm trọn vẹn tình cảm của chú ta trong những ngày thơ ấu, giờ đây đang khuất dần sau bóng cây xanh tốt. Con tàu băng băng lướt về hướng Bắc, bỏ lại phía sau những phố phường san sát, rồi những xóm làng, đồng ruộng mênh mông. Bút chỉ hồi hộp băn khoăn, nghĩ đến phút gặp lại quê nhà. Mãi suy nghĩ miên man, chú đã đặt chân vào quê hương làng mạc lúc nào không biết. Thoạt tiên chú gặp, chao ôi, bao nhiêu là người! Nào là bộ đội, dân công, nào là nam

nữ thanh niên các nơi đổ về đông nghịt. Xe đào đất, người gánh đá, chạy tu tít như mắc cửi. Đằng kia, mấy tòa nhà đang bắc dàn xây cao, trông đồ sộ quá! Chao ôi quê hương! Quê hương màu đất đỏ mền yêu! Anh

Hý hoáy vẽ con chim bồ câu.

Sét vàng, cậu Sét đỏ cứ ngăn mắt nhìn chú ta không chớp. Mãi đến khi chú kể hết chuyện một tháng trời xa cách, các anh ấy mới nhảy cẫng lên, reo mừng ầm ỹ. Anh Sét vàng nói như thét lên:

— Chú như thế là khá lắm! Phần anh cũng có nhiều thay đổi. Anh đã cố gắng luyện tập để biến thành bát, thành đĩa, và cũng sẽ ra sức làm việc như các chú.

Cả nhà tung bừng vui vẻ, xúm xít vây quanh chuyện trò. Anh Sét vàng ôm chầm lấy Bút chì, ôn tồn nói:

— Chúng ta còn đi nữa các em ạ! Chúng ta ít tuổi, chúng ta khỏe, Tổ quốc ta còn nhiều việc phải làm.

Anh ấy nói đúng quá. Lòng chú Bút chì cũng đang bồi hồi rạo rức nghĩ đến chuyện từ giã quê hương lần thứ hai, nghĩ đến những chân trời xa lạ mà chú ta chưa biết đến.

*LÊ-ÁI-MỸ và
XUÂN-TỬU*